

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

©2018 СЕРГІЄНКО О. А., ГУЛА А. С.

УДК 336.77:338.432

Сергієнко О. А., Гула А. С. Розвиток міжнародної торгівлі через призму вдосконалення фінансово-кредитної системи підтримки суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки

У роботі досліджується проблематика вдосконалення фінансово-кредитної системи підтримки суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки як визначальних елементів економічного розвитку й безпеки держави та її регіонів в напрямі розвитку міжнародних торгових відносин нового рівня. Запропоновано методичний інструментарій кредитування суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки та його концептуальне, методичне та економіко-математичне наповнення на основі розробки цілісної технології підтримки управлінських рішень. Розглянуто систему фінансово-кредитної діяльності підтримки аграрного сектора як активної життєздатної системи певного типу, у складі якої органи державного управління як елемент верхнього рівня, органи регіонального управління як суб'єкти управління другого рівня (сучасні громади) та агропідприємства як активні елементи, які взаємодіють між собою. Запропонований інструментарій дослідження кредитування суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки, на відміну від існуючих, передбачає взаємодію трьох ієрархічних рівнів управління: макро-, мезо- та макрорівня. Інструментарій заснований на комплексному використанні економіко-математичних моделей оцінки, аналізу та планування і спрямований на вдосконалення та визначення сценаріїв управління відповідно до пріоритетних напрямів розвитку аграрного сектора економіки держави.

Ключові слова: кредитування, агропромисловий комплекс (АПК), фінансово-кредитна система, управління, методичний інструментарій, результативність, ефективність.

Рис.: 6. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 17.

Сергієнко Олена Андріанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комерційної, торговельної та підприємницької діяльності, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: serhelenka@gmail.com

Гула Алла Сергіївна – кандидат економічних наук, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи» (просп. Перемоги, 55, Харків, 61174, Україна)

E-mail: gulaya_alla@ukr.net

УДК 336.77:338.432

Сергиенко Е. А., Гулая А. С. Развитие международной торговли через призму совершенствования финансово-кредитной системы поддержки субъектов хозяйствования аграрного сектора экономики

В работе исследуется проблематика совершенствования финансово-кредитной системы поддержки субъектов хозяйствования аграрного сектора экономики как определяющих элементов экономического развития и безопасности государства и его регионов в направлении развития международных торговых отношений нового уровня. Предложен методический инструментарий кредитования субъектов хозяйствования в аграрном секторе экономики и его концептуальное, методическое и экономико-математическое наполнение на основе разработки целостной технологии поддержки управленческих решений. Рассмотрена система финансово-кредитной деятельности поддержки аграрного сектора как активной жизнеспособной системы определенного типа, в составе которой органы государственного управления как элемент верхнего уровня, органы регионального управления как субъекты управления второго уровня (современные общины) и агропредприятия как активные элементы, которые взаимодействуют между собой. Предложенный инструментарий исследования кредитования субъектов хозяйствования в аграрном секторе экономики, в отличие от существующих, предусматривает взаимодействие трех иерархических уровней управления: макро-, мезо- и макроуровня. Инструментарий основан на комплексном использовании экономико-математических моделей оценки, анализа и планирования и направлен на совершенствование и определение сценариев управления согласно приоритетным направлениям развития аграрного сектора экономики государства.

Ключевые слова: кредитование, агропромышленный комплекс (АПК), финансово-кредитная система, управление, методический инструментарий, результативность, эффективность.

Рис.: 6. **Табл.:** 1. **Библ.:** 17.

Сергиенко Елена Андриановна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры коммерческой, торговой и предпринимательской деятельности, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Кирпичева, 2, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: serhelenka@gmail.com

Гулая Алла Сергеевна – кандидат экономических наук, кафедра финансов, банковского дела и страхования, Харьковский учебно-научный институт ГВУЗ «Университет банковского дела» (пр. Победы, 55, Харьков, 61174, Украина)

E-mail: gulaya_alla@ukr.net

UDC 336.77:338.432

Sergienko O. A., Gula A. S. The Development of International Trade Through the Prism of Improvement of Financial and Credit System of Support of Economic Entities in the Agrarian Sector

The publication researches the problematic of improvement of financial and credit system of support of economic entities of agrarian sector of economy as defining elements of economical development and security of the State and its regions in the direction of development of the new level of international trade relations. A methodical instrumentarium of crediting of economic entities in the agrarian sector of economy is proposed together with its conceptual, methodical and economic-mathematical contents on the basis of development of the integral technology of support of managerial decisions. The system of financial and credit support of agrarian sector is shown as an active viable system of a certain type in which bodies of the State governance act as a top level element, bodies of regional management are considered as actors of the second-level management (modern communities) and agrarian enterprises as active elements that interact with each other. The proposed instrumentarium of research on crediting of economic entities in the agrarian sector of economy, in contrast to existing ones, envisages interaction of three hierarchical levels of management: macro-, meso- and macro-levels. The instrumentarium is based on the integrated use of economic-mathematical models of evaluation, analysis and planning and is aimed at improving and defining the management scenarios according to priority areas of development of the agricultural sector of economy of the State.

Keywords: crediting, agro-industrial complex (AIC), financial and credit system, management, methodical instrumentarium, effectiveness, efficiency.

Fig.: 6. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 17.

Sergienko Olena A. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Commercial, Trade and Business Activity, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: serhelenka@gmail.com

Gula Alla S. – PhD (Economics), Department of Finance, Banking and Insurance, Kharkiv Educational and Scientific Institute of SHEI «Banking University» (55 Peremohy Ave., Kharkiv, 61174, Ukraine)

E-mail: gulaya_alla@ukr.net

Кризові процеси вітчизняної економіки негативно вплинули на реалізацію інтересів цілого ряду категорій економічних суб'єктів. Низька заробітна плата, заборгованості платежів до бюджету, збитковість і банкрутство підприємств – усе це зачіпає інтереси працівників, власників та держави. У таких умовах надзвичайно важливим є підхід до відродження основного експортоорієнтованого сектора економіки країни – АПК – як до системи, що складається із сукупності елементів – різних регіонів та підприємств, у напрямі розвитку міжнародної торгівлі нового рівня [8; 10]. Саме цей підхід визначає актуальність дослідження на поточному етапі управління вітчизняною економікою.

Проблеми фінансування аграрного сектора економіки та недостатнє надходження фінансово-кредитних ресурсів продовжують залишатися головними чинниками стримування розвитку аграрного виробництва в Україні [1]. Створення й використання ефективного фінансово-кредитного механізму спрямовуються на організацію сприятливих умов отримання кредитів аграрними підприємствами, що передбачає їх доступність, транспарентність та гнучкість системи кредитування [12]. Слід відзначити, що результативність діяльності даної галузі економіки істотно залежать від невідконтрольних людині факторів, а саме, погодних умов, що не лише істотно збільшує ризиковість діяльності самих підприємств, але й загрожує економічній та продовольчій безпеці та стабільності, оскільки частка продукції АПК у загальному експорті держави у 2017 р. становила понад 40% [1; 7].

Отже, стабільний розвиток підприємств аграрного сектора економіки є запорукою розвитку економіки держави та визначальним сегментом міжнародної торгівлі в загалом. Тому в умовах обмеження та нестачі власних фінансових ресурсів сільськогосподарські підприємства повинні мати можливість залучати кредитні ресурси на взаємовигідних умовах як від держави та банків, так і від інших небанківських фінансових установ [9; 14].

Для забезпечення сталого розвитку галузі сільськогосподарства, як підтверджує досвід різних країн, потрібна адресна підтримка та забезпечення держави на всіх рівнях. На даний час в Україні пряма державна фінансова підтримка підприємств АПК здійснюється насамперед через [4; 8]:

- ★ програми здешевлення кредитів і компенсації лізингових платежів;
- ★ здешевлення кредитів шляхом субсидювання процентів за користування ними;
- ★ компенсацію лізингових платежів – шляхом часткового відшкодування сплачених сум на умовах фінансового лізингу.

У статті досліджується проблематика вдосконалення фінансово-кредитної системи підтримки суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки як визначальних складових економічного розвит-

ку держави в напрямі розвитку міжнародних відносин нового рівня, що формує передумови для конкурентної боротьби, одержання прибутків та підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств для виходу на нові товарні міжнародні ринки. Базуючись на цьому положенні, у роботі пропонується методичний інструментарій кредитування суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки та його концептуальне, методичне та економіко-математичне наповнення. Мета дослідження – розробка цілісної технології підтримки управлінських рішень з удосконалення кредитування суб'єктів господарювання в аграрному секторі на основі ефективного визначення пріоритетних управлінських заходів.

Статистичний аналіз стану розвитку кредитування агропідприємств в Україні [1; 7; 15; 16] підтверджує наявність значних проблем розвитку кредитування сільськогосподарських підприємств, що пов'язано, перш за все, з неефективністю адміністративно-організаційної структури управління кредитною діяльністю, а також з недостатньою дієвістю та розвиненістю системи підтримки аграрного сектора та реалізацією сучасних кредитних програм.

Оцінка сучасного стану кредитування агропідприємств [1; 7; 15; 16] дозволяє проаналізувати можливості доступу вітчизняних аграріїв до кредитних ресурсів з різних джерел, доцільність залучення кредитних ресурсів та умови їх надання, виявити недоліки в системі агрокредитування, що існують сьогодні в Україні, на основі чого можна розробити дієвий інструментальний базис як підґрунтя розвитку фінансово-кредитного механізму підтримки аграрного сектора. Для цього необхідно вирішити такі завдання (*рис. 1*).

Таким чином, комплексний аналіз розвитку кредитування сільськогосподарських підприємств, здійснений за всіма можливими напрямками, дозволив вирішити поставлені завдання дослідження (див. *рис. 1*), виділити основні проблеми розвитку кредитування агропідприємств в Україні та недоліки в управлінні фінансово-кредитними відносинами на різних рівнях і виявити основні фактори впливу на розвиток ситуації та пріоритетні напрями розвитку кредитування у сфері АПК (*табл. 1*).

З метою розвитку кредитних відносин в аграрному секторі економіки, забезпечення кредитоспроможності позичальників і переходу на нові форми вирішення фінансово-економічних, екологічних і соціальних проблем регіону необхідно виробити відповідальну політику вирішення проблем стосовно управління й розвитку фінансово-кредитних механізмів шляхом активізації взаємодії державних і регіональних органів управління та суб'єктів господарювання [11]. Отже, система управління кредитуванням аграрного сектора економіки являє собою сукупність фінансово-кредитних відносин і має реалізовувати

Рис. 1. Основні завдання дослідження стану кредитування сільськогосподарських підприємств в Україні

основні функції управління, що виникають з приводу створення певних умов для пошуку, залучення й ефективного використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання в аграрній сфері економіки країни, її окремих регіонів та суб'єктів [3; 4; 6; 9; 11].

На підставі проведених досліджень пропонується вдосконалення системи управління кредитуванням аграрного сектора економіки шляхом не лише урахування фундаментальних і структурних елементів, а й виокремлення прикладних елементів, характерних саме для досліджуваної системи відносин.

Основні складові системи управління кредитуванням аграрного сектора економіки показано на рис. 2. Систему управління кредитуванням аграрного сектору економіки (див. рис. 2) розглянуто як сукупність органів державного, регіонального управління й аграрних підприємств, що взаємодіють між собою, де кожний елемент системи (держава, регіон, підприємство) керується власними цілями під час формування й ухвалення рішень і добровільно взаємодіє з іншими учасниками лише у випадку очевидної вигоди для

себе. Таким чином, державу, регіон та аграрні підприємства можна розглядати як елементи трирівневої системи управління: аграрні підприємства – об'єкт управління, регіональні органи – суб'єкт управління першого рівня, держава – суб'єкт управління вищого рівня. Одним із напрямів дослідження, що враховує під час аналізу й синтезу моделей і механізмів управління цілеспрямованість поведінки учасників соціально-економічної системи, є теорія активних систем (ТАС) – розділ теорії управління соціально-економічними системами, що вивчає властивості й механізми їх функціонування, обумовлені проявами активності учасників системи [2]. На рис. 3 наведено трирівневу систему взаємодії суб'єктів кредитування.

Отже, виникає необхідність побудови інструментарію кредитування суб'єктів господарювання аграрного сектора, який повинен забезпечувати безперервність процесу управління, паралельність виконання різних завдань, об'єднання в один інтегрований комплекс усієї сукупності процесів синтезу стратегії розвитку АПК держави, а також оцінювання рівня кредитоспроможності агропідприємств та ефективності кредитної діяльності. Побудова даного

Проблеми розвитку кредитування сільськогосподарських підприємств та шляхи їх вирішення

Проблеми, недоліки, фактори впливу	Шляхи вирішення проблем
1	2
Держава	
Складність отримання державної підтримки, що ґрунтується головним чином на адресних дотаціях, можливість виникнення корупції	Запровадження механізму надання сільськогосподарським виробникам державної підтримки, спрямованої на забезпечення посівів сільськогосподарських культур насінням сортів і гібридів високих репродукцій, дотримання вимог сучасних технологій
Недосконалість законодавчої бази здійснення кредитування агропідприємств, незахищеність прав кредиторів і землевласників	Удосконалення законодавчої бази здійснення кредитування сільськогосподарських підприємств, запровадження механізмів здешевлення кредитів аграріям на законодавчому рівні із залученням державних банків
Недостатність розвитку правової, судової та виконавчої систем для вирішення спірних питань у процесі кредитування	Розробка обґрунтованої концепції реформування правової, судової та виконавчої систем для вирішення спірних питань у процесі кредитування аграрного сектора країни
Недосконалість системи страхування в галузі АПК	Розробка обґрунтованої концепції реформування системи страхування в галузі АПК
Нестабільність конкурентних позицій вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках	Запровадження дієвих механізмів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів
Нестабільність і непрозорість державної політики у сфері АПК, неефективність реформ	Розробка обґрунтованої концепції реформування та розвитку аграрного сектора країни й удосконалення законодавчої бази проведення аграрної реформи на основі запозичення зарубіжного досвіду реформування АПК з урахуванням національних особливостей та інтересів аграріїв
Незавершеність земельної реформи, відсутність єдиного реєстру земельних ділянок та їх правових власників	Проведення земельної реформи на основі запозичення зарубіжного досвіду
Відсутність мотивації до кооперації та збільшення дрібних сільськогосподарських товаровиробників у межах сільських громад	Створення вигідних економічних і фінансових умов для кооперації агропідприємств та економічного підґрунтя розвитку сільських громад
Відсутність відповідних механізмів регулювання аграрного ринку та рівня цін на основні види сільськогосподарської продукції	Регулювання на державному рівні адекватних закупівельних цін на продукцію сільського господарства
Відсутність дієвих механізмів захисту внутрішнього ринку та заходів щодо створення сприятливих умов для експорту сільськогосподарської продукції	Упровадження дієвих механізмів обмеження імпорту сільськогосподарської продукції, створення сприятливих умов для експорту сільськогосподарської продукції
Фінансові продукти банків для агропідприємств характеризуються високим рівнем мінливості процентних ставок	Установлення на державному рівні фіксованих процентних ставок по кредитах для підприємств сільського господарства; використання інструментів небанківського кредитування (кредитних спілок, лізингових компаній, страхових компаній, міжнародних фінансових організацій)
Банківські установи	
У регіонах з переважно сільськогосподарським виробництвом відсутні доступні фінансові продукти для клієнтів – представників агросектора	Розробка додаткових кредитних продуктів для агросектора з урахуванням особливостей регіонального та галузевого розвитку; покращення умов довгострокового кредитування комерційними банками України
Кредитування сільськогосподарських підприємств здійснюється здебільшого як короткострокове у зв'язку зі складністю оцінювання ризику	Розробка та впровадження дієвих механізмів оцінювання ризиків сільськогосподарського виробництва та розробка кредитних продуктів із середньострокового та довгострокового кредитування на доступних умовах
Ускладнена процедура отримання банківського кредиту	Спрощення процедури отримання банківських кредитів, орієнтоване на малі та мікропідприємства агросектора
Складність визначення обсягу та компонент забезпечення кредитів	Підготовка кваліфікованих фахівців з оцінювання обсягу та компонент забезпечення кредитів або укладання договорів з відповідними організаціями, що надають такі послуги

1	2
Відсутність кваліфікованого персоналу в банку для оцінювання фінансового стану та перспектив розвитку аграрного позичальника	Підготовка кваліфікованих фахівців з оцінювання фінансового стану та перспектив розвитку аграрного позичальника або укладання договорів з відповідними організаціями, що надають такі послуги; використання особливих засобів розрахунку для оцінювання ефективності діяльності фермерського господарства
Відсутність достатньої інформації про цей кредитний продукт у широкого кола агропідприємств	Пошук додаткових каналів поширення банківських кредитних послуг для агропідприємств
Високий рівень складності обчислення техніко-експлуатаційних показників та оцінювання бізнес-плану в разі кредитування придбання сільгосптехніки	Підготовка кваліфікованих фахівців з обчислення техніко-експлуатаційних показників та оцінювання бізнес-плану в разі кредитування придбання сільгосптехніки або укладання договорів з відповідними організаціями, що надають такі послуги
Аграрні підприємства	
Висока ризикованість галузі з відносно низьким рівнем прибутковості порівняно з іншими галузями економіки	Удосконалення методів оцінювання ризиків і прибутків діяльності, залучення механізмів страхування; диференціація сільськогосподарського виробництва та видів діяльності
Зростання дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію	Удосконалення системи розрахунків з контрагентами
Низька ефективність сільськогосподарських підприємств	Пошук шляхів скорочення витрат, підвищення продуктивності праці та капіталовіддачі
Застарілі технології виробництва та використання морально і фізично зношеної техніки	Пошук шляхів оновлення технологій виробництва, використання лізингу техніки й обладнання
Уповільнена оборотність коштів на виробничій стадії у зв'язку з тривалим технологічним процесом	Диференціація сільськогосподарського виробництва та видів діяльності для забезпечення прискорення оборотності коштів
Фінансова необізнаність власників підприємств агросектора	Моніторинг інформації про наявні послуги кредитування агробізнесу, пошук вигідних умов, консультації з фахівцями
Поступове й нерівномірне накопичення витрат	Відшкодування сезонних витрат за рахунок кредиту, з метою запобігання вилучення з обігу значних коштів
Недотримання вимог обліку господарської та фінансової діяльності аграрних підприємств	Удосконалення системи обліку господарської та фінансової діяльності на підприємствах, контроль ведення обліку

Джерело: складено за [1; 3; 8; 13; 17].

інструментарію є визначальною передумовою ефективного управління розвитком кредитної діяльності на всіх рівнях управління. У науковій літературі [4; 9; 12; 14] існує велике різноманіття підходів до визначення сутності, форм, методичних та інструментальних засобів фінансово-кредитного та кредитного механізму сектора АПК.

Аналіз та узагальнення основних підходів [4; 9; 12; 14] до визначення сутності кредитного механізму аграрного сектора економіки, в основу якого покладено комплексно-методичний інструментарій забезпечення організації взаємовигідних відносин між державою, кредитними інститутами та суб'єктами господарювання АПК економіки на основі сучасних економіко-математичних моделей, надав можливість запропонувати інструментарій кредитування аграрного сектора економіки, який презенто-

вано на *рис. 4*. Реалізація цього механізму передбачає вирішення цілого комплексу взаємопов'язаних завдань.

Розглянемо схему впливу збільшення обсягів кредитування на результативність діяльності АПК (*рис. 5*). Перш за все, обсяги кредитування входять до множини показників, що формують ресурсний потенціал регіону, тому збільшення цього показника в періоді приведе до зростання потенціалу регіону в цьому періоді та вплине на приріст рівня результативності діяльності періоді t . Також зростання кредитування АПК у регіоні викличе збільшення активності, яке виражається обсягом виконаних робіт з оновлення ОВФ та зростанням обсягів виробництва сільськогосподарської продукції [11]. Таким чином, удосконалення інструментарію кредитування в аграрному секторі економіки в Україні передбачає виконання таких завдань [3; 6; 9]:

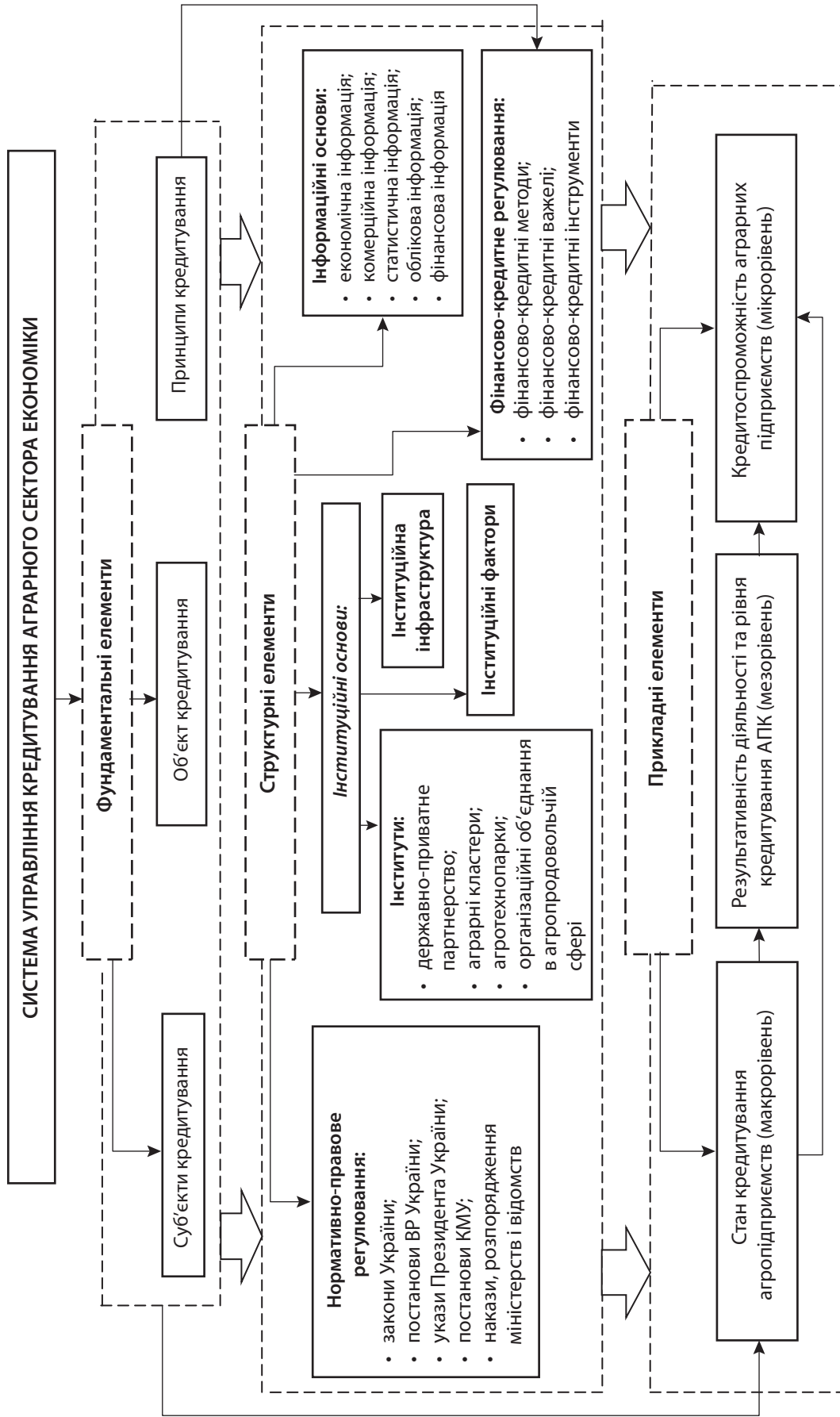

Рис. 2. Складові системи управління кредитуванням аграрного сектора економіки

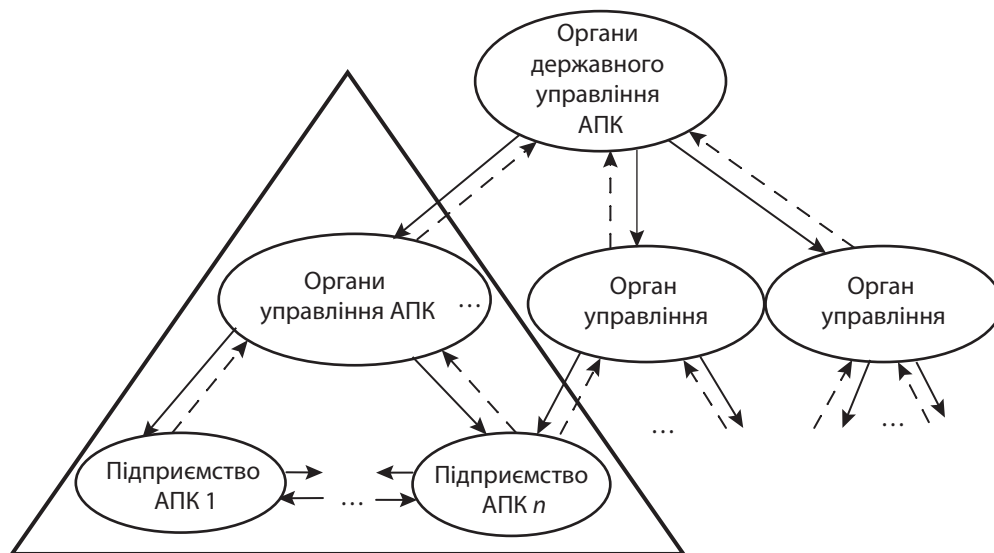

Рис. 3. Трирівнева система управління кредитуванням АПК

- ✦ стимулювання розвитку різноманіття форм господарювання, підвищення ролі внутрішніх (власних) накопичень підприємств для фінансування проектів;
 - ✦ удосконалення нормативно-правової бази та форм державної підтримки пріоритетних проектів і програм розвитку аграрного сектора економіки;
 - ✦ створення сприятливого інвестиційного клімату для розширення позабюджетних джерел фінансування капітальних вкладень і залучення вітчизняних і приватних іноземних інвестицій;
 - ✦ розширення спільного державно-комерційного фінансування;
 - ✦ управління банківським кредитним ризиком шляхом встановлення лімітів та диверсифікації строків позик, запровадження надійної системи діагностики фінансового стану позичальника [5];
 - ✦ розширення практики страхування та державне гарантування підтримки аграрних програм.
- ✦ перерозподіл та акумулювання капіталів кредиторів;
 - ✦ економія витрат і зростання ефективності кредитного обороту;
 - ✦ забезпечення грошової пропозиції та стимулювання розширеного відтворення економіки;
 - ✦ стимулювання кредитного та інвестиційного попиту;
 - ✦ посилення взаємодії між різними секторами економіки, стимулювання фінансово-кредитної діяльності та її розповсюдження;
 - ✦ регулювання фінансово-кредитних процесів на всіх рівнях і наближення їх до міжнародних стандартів;
 - ✦ входження до глобального міжнародного економічного простору на паритетних рівноправних позиціях;
 - ✦ стимулювання соціально-економічного розвитку країни загалом і забезпечення глобальної безпеки.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дієвим інструментом розвитку міжнародної торгівлі через призму вдосконалення фінансово-кредитної системи підтримки суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки є запропонований методичний інструментарій кредитування суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки, що поєднує взаємодію між трьома рівнями ієрархії управління – макро-, мезо- та мікрорівнями (держава – регіон – аграрні підприємства), спрямований на визначення сценаріїв управління відповідно до пріоритетних напрямів розвитку аграрного сектора економіки з урахуванням адресності та відповідності результатів загальної ефективності. Систему фінансово-кредитної діяльності підтримки аграрного сектора запропоновано розглядати як активну сис-

Отже, економічний ефект від удосконалення системи управління кредитуванням і підтримки аграрного сектора відображається в природі як ресурсного потенціалу, так і результатів діяльності АПК. Для урахування всієї множини факторів, що впливають на результативність діяльності АПК, оцінювання ефективності підтримки має бути всебічним і вирішувати комплекс завдань, показаних на *рис. 6*. Ефективне виконання функцій, дотримання принципів та основних положень системи управління суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки забезпечать вирішення широкого кола завдань, що мають значний соціально-економічний ефект. До таких завдань належать [5; 8; 13;16]:

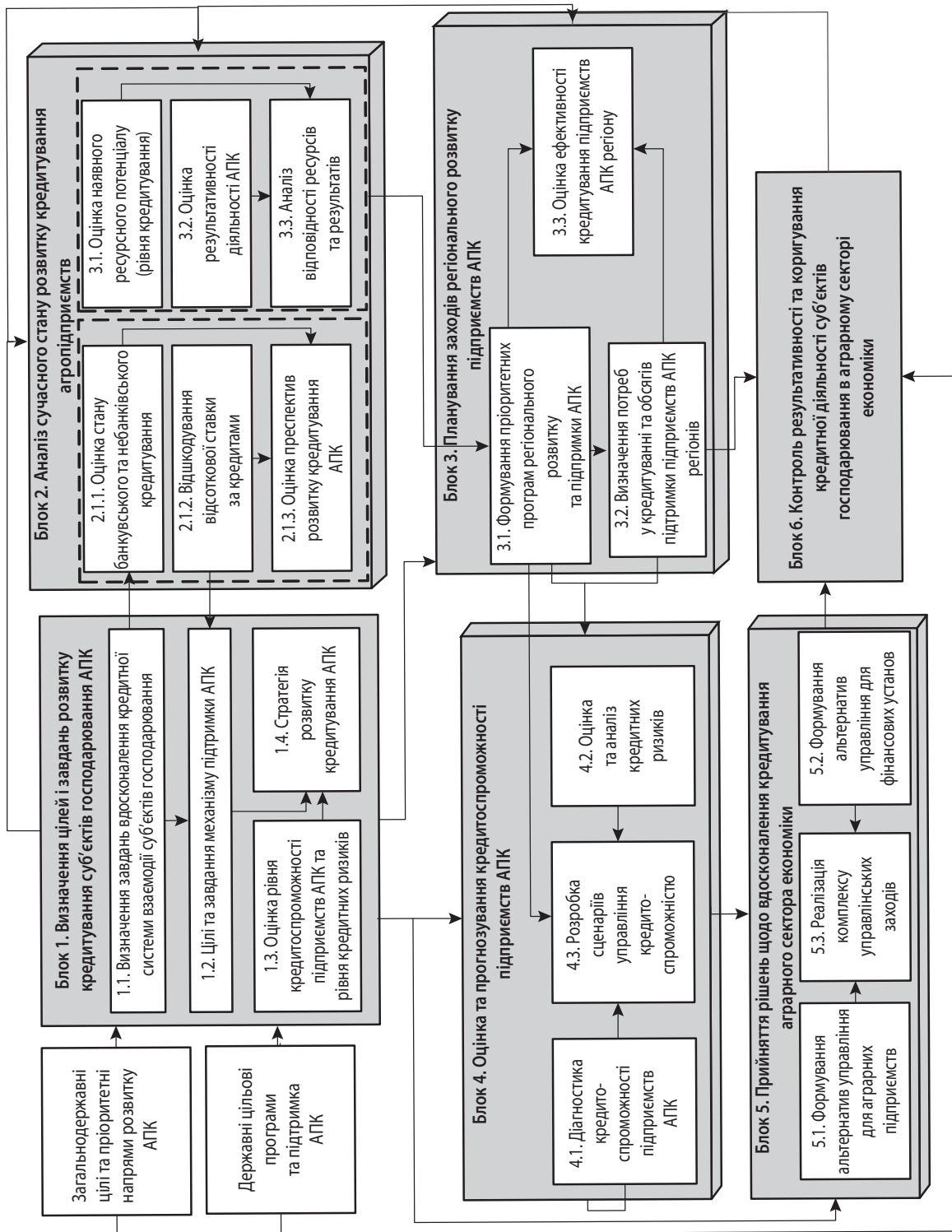

Рис. 4. Методичний інструментарій кредитування суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки

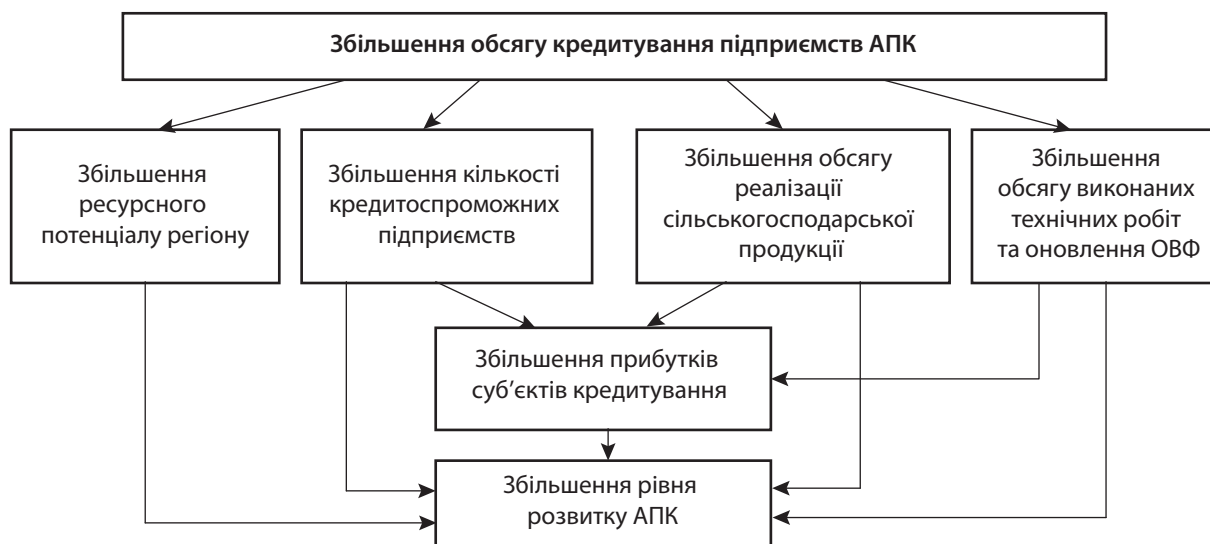

Рис. 5. Вплив рівня кредитування на результативність діяльності АПК

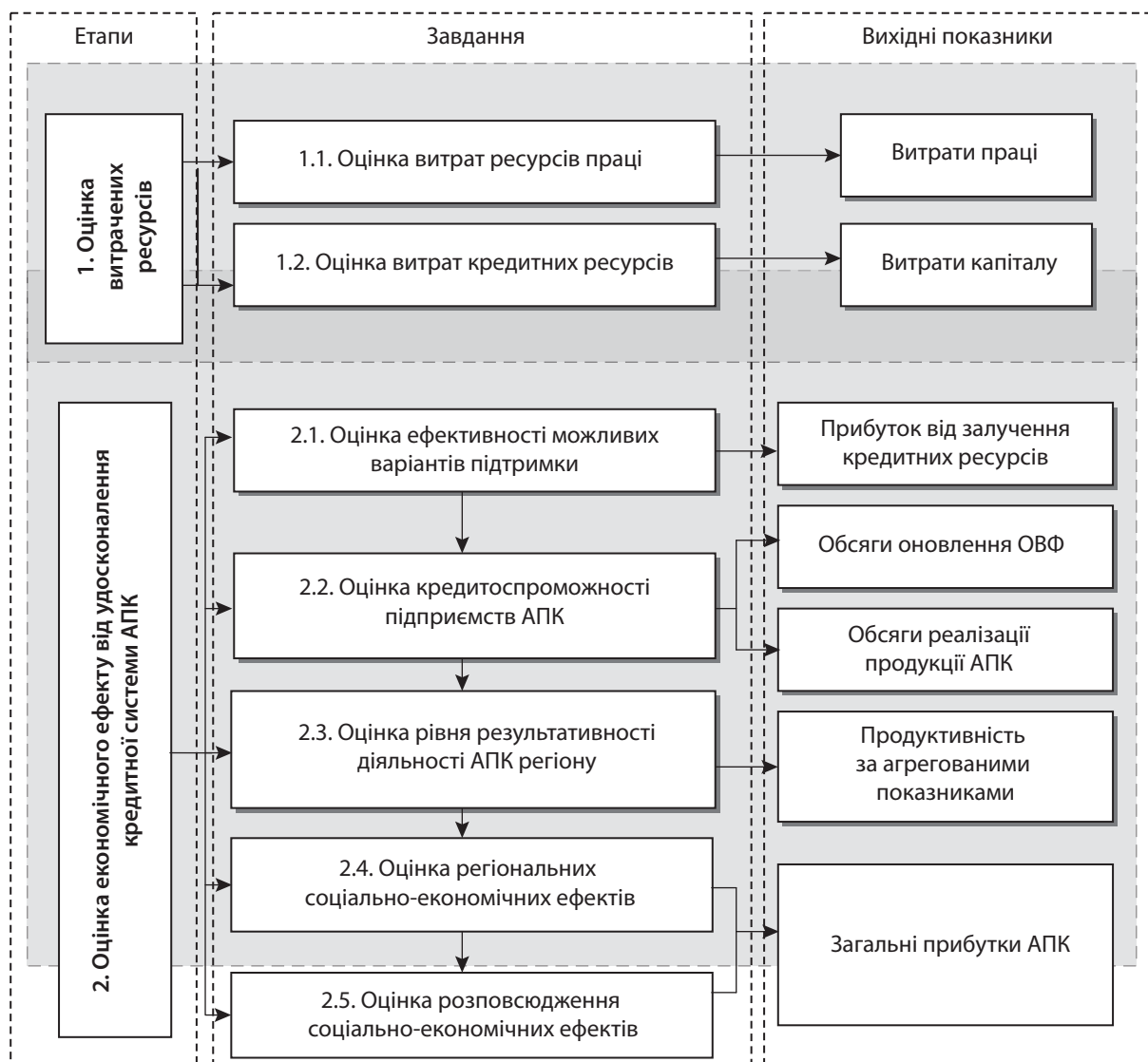

Рис. 6. Комплекс завдань оцінки ефективності функціонування системи управлінням кредитування аграрних підприємств

тему певного типу, у складі якої виділяються власне органи державного управління як елемент верхнього рівня, органи регіонального управління як суб'єкти управління другого рівня (сучасні громади) та агропідприємства як активні елементи, які взаємодіють між собою.

Новизна пропонованої технології визначається як теоретичними положеннями до формування системи кредитування суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки в напрямі розвитку міжнародної торгівлі, так і реалізацією методичного інструментарію, що передбачає взаємодію трьох ієрархічних рівнів управління, заснованому на комплексному використанні економіко-математичних моделей оцінки, аналізу та планування і спрямованому на вдосконалення шляхів розвитку міжнародної торгівлі та визначення сценаріїв управління відповідно до пріоритетних напрямів розвитку держави та її економічної та продовольчої безпеки. Результати розробок мають практичне значення та можуть бути рекомендовані до використання в системах управління діяльністю регіонів, галузевої економіки, суб'єктів господарювання. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу». URL: <http://www.ucab.ua/ua>
2. **Бурков В. Н., Новиков Д. А.** Теория активных систем: состояние и перспективы : учебник. М. : Синтег, 1999. 128 с.
3. **Войниченко П. П.** Особливості банківського кредитування суб'єктів господарювання аграрної галузі. Ефективна економіка. 2012. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=902>
4. **Герасимова Т. П.** Фінансово-кредитне забезпечення аграрного виробництва в умовах фінансової кризи. *Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії*. 2010. Вип. 1. С. 28–34.
5. **Гула А. С.** Технологія діагностики кредитоспроможності аграрних підприємств методами багатовимірного моделювання. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2016. № 2. С. 189–201.
6. **Дадашев Б. А., Черемісіна С. Г.** Кредитування агроформувань: проблеми та напрями стабілізації. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. № 2. С. 142–149.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. **Кирилюк Є. М.** Реалізація інтересів суб'єктів аграрного ринку у господарській системі сучасної України. *Економіка України*. 2012. № 11. С. 58–75.
9. **Ляшенко О. В., Котенко Т. М.** Кредитування суб'єктів господарювання в аграрному секторі. *Наукові записки*. 2016. Вип. 20. С. 53–61.
10. **П'янкова О. В., Ралко О. С.** Зовнішня торгівля України: проблематика структурних змін та пріоритетів. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 65–71.
11. **Сергієнко О. А., Гула А. С.** Оцінювання ефективності кредитування АПК за регіонами як визначального сектору міжнародної торгівлі. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 426–439.
12. Современное состояние и проблемы развития бизнеса : монография / Кузнецова А. Я., Смовженко Т. С., Азаренкова Г. М. и др. Киев : УБС НБУ, 2014. 306 с.
13. **Чехова І. В.** Удосконалення системи кредитування підприємств аграрного сектора економіки. *Економіка України*. 2014. № 9. С. 74–82.
14. **Яців І. Б.** Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств : монографія. Львів : Український бестселер, 2013. 427 с.
15. The Assessment of the Agriculture and the Rural Development Sectors in the Eastern Partnership Countries. Ukraine / The European Union's Neighbourhood Programme, 2012. 58 p. URL: <http://www.fao.org/docrep/field/009/aq674e/aq674e.pdf>
16. Prospects for EU agricultural markets and income 2014–2024 / European Commission. 2014. URL: https://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/medium-term-outlook/2014/tables_en.pdf
17. **Zhykhor O. B., Baranova V. V., Gula A. S.** The innovative processes realization in agro-industrial sector of economy in Ukraine // *Managing economic growth: marketing, management, and innovations*. Prague : Prague Institute for Qualification Enhancement, 2016. P. 53–61.

REFERENCES

- Asotsiatsiia «Ukrainskyi klub ahrarynoho biznesu». <http://www.ucab.ua/ua>
- Burkov, V. N., and Novikov, D. A. *Teoriya aktivnykh sistem: sostoyaniye i perspektivy* [The theory of active systems: state and prospects]. Moscow: Sinteg, 1999.
- Chekhova, I. V. "Udoskonalennia systemy kredyтуvannia pidpriemstv ahrarynoho sektoru ekonomiky" [Improvement of the system of crediting enterprises of the agrarian sector of the economy]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 9 (2014): 74-82.
- Dadashev, B. A., and Cheremisina, S. H. "Kredyтуvannia ahroformuvan: problemy ta napriamy stabilizatsii" [Lending Agroformations: Problems and Directions of Stabilization]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarynoi akademii*, no. 2 (2012): 142-149.
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>
- Herasimova, T. P. "Finansovo-kredytne zabezpechennia ahrarynoho vyrobnytstva v umovakh finansovoi kryzy" [Financial and credit provision of agrarian production in the conditions of the financial crisis]. *Naukovyi visnyk Bukovynskoi derzhavnoi finansovoi akademii*, no. 1 (2010): 28-34.
- Hula, A. S. "Tekhnolohiia diahnostryky kredyтospromozhnosti ahrarynykh pidpriemstv metodamy bahatovymirnoho modeliuвання" [Technology of diagnostics of creditworthiness of agrarian enterprises by methods of multidimensional modeling]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 2 (2016): 189-201.
- Kuznetsova, A. Ya. et al. *Sovremennoye sostoyaniye i problemy razvitiya biznesa* [The current state and problems of business development]. Kyiv: UBS NBU, 2014.
- Kyryliuk, Ye. M. "Realizatsiia interesiv subiektiv ahrarynoho rynku u hospodarskii systemi suchasnoi Ukrainy" [Realization of interests of subjects of the agrarian market in the economic system of modern Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 11 (2012): 58-75.
- Liaschenko, O. V., and Kotenko, T. M. "Kredyтуvannia subiektiv hospodariuvannia v ahrarynomu sektori" [Lending to business entities in the agrarian sector]. *Naukovi zapysky*, no. 20 (2016): 53-61.

Piankova, O. V., and Ralko, O. S. "Zovnishnia torhivlia Ukrainy: problematyka strukturnykh zmin ta priorytetiv" [Foreign Trade of Ukraine: Problems of Structural Change and Priorities]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 5 (2016): 65-71.

"Rosrests for EU agrisultural markets and insome 2014-2024". Euroean Sommission. 2014. https://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/medium-term-outlook/2014/tables_en.pdf

Serhiienko, O. A., and Hula, A. S. "Otsiniuvannia efektyvnosti kredytuvannia APK za rehionamy yak vyznachalnoho sektoru mizhnarodnoi torhivli" [Estimation of the efficiency of crediting of agroindustrial complex by regions as the determining sector of international trade]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2018): 426-439.

"The Assessment of the Agrisulture and the Rural Development Sectors in the Eastern Partnership Countries. Ukraine". The Euroean Union's Neighbourhood Programme, 2012. <http://www.fao.org/docrep/field/009/aq674e/aq674e.pdf>

Voinychenko, P. P. "Osoblyvosti bankivskoho kredytuvannia subiektiv hospodariuvannia aharnoї haluzi" [Features of bank lending of agricultural enterprises]. *Efektivna ekonomika*. 2012. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=902>

Yatsiv, I. B. *Konkurentospromozhnist silskohospodarskykh pidpriemstv* [Competitiveness of agricultural enterprises]. Lviv: Ukrainyski bestseler, 2013.

Zhykhor, O. B., Baranova, V. V., and Gula, A. S. "The innovative processes realization in agro-industrial sector of economy in Ukraine". In *Managing economic growth: marketing, management, and innovations*, 53-61. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement, 2016.

УДК 332.2.3:316.46](4:477)

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ LEADER У ПРАКТИКУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

©2018 ЛАЗАРЄВА О. В.

УДК 332.2.3:316.46](4:477)

Лазарева О. В. Впровадження концепції LEADER у практику розвитку сільських територій

Метою статті є поглиблення теоретичних аспектів дослідження розвитку концепції LEADER, обґрунтування її принципів та можливостей впровадження у практику розвитку сільських територій. Розкрито основні етапи формування концепції LEADER в Європейському Союзі. Аргументовано, що концепція LEADER орієнтована на розвиток сільської місцевості. Доведено, що суттю концепції LEADER є покращення якості життя людини на селі, беручи до уваги економічні, соціальні можливості та можливості збереження довкілля. Розкрито характерні особливості концепції LEADER; підкреслено, що за умови дії даної концепції необхідно активно залучати населення до реалізації безпосередньо стратегії LEADER. Викладено думку, що концепція LEADER є одним з елементів гармонізації екологобезпечного економічно стабільного сільського розвитку. Обґрунтовано перспективи її впровадження в Україні. Викладено основні принципи впровадження LEADER у практику розвитку сільських територій. Означено можливості, які надасть селянам упровадження концепції LEADER. Запропоновано пріоритети розвитку сільських територій на основі концепції LEADER.

Ключові слова: концепція LEADER, сільська територія, стратегії місцевого розвитку, інновації, місцева група дій.

Бібл.: 11.

Лазарева Олена Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, доцент, кафедра управління земельними ресурсами, Чорноморський національний університет ім. П. Могили (вул. 68 Десантників, 10, Миколаїв, 54003, Україна)

E-mail: lazareva95@ukr.net

УДК 332.2.3:316.46](4:477)

Лазарева Е. В. Внедрение концепции LEADER в практику развития сельских территорий

Целью статьи является углубление теоретических аспектов исследования концепции LEADER, обоснование её принципов и возможностей внедрения в практику развития сельских территорий. Раскрыты основные этапы формирования концепции LEADER в Европейском Союзе. Аргументировано, что концепция LEADER ориентирована на развитие сельской местности. Доказано, что сутью концепции LEADER является улучшение качества жизни людей в селе, учитывая экономические, социальные возможности и возможности сохранения окружающей среды. Раскрыты характерные особенности концепции LEADER; подчеркнуто, что при условии действия данной концепции необходимо активно привлекать население к реализации непосредственно стратегии LEADER. Изложена мысль, что концепция LEADER является одним из элементов гармонизации экологобезопасного экономически стабильного сельского развития. Обоснованы перспективы её внедрения на Украине. Изложены основные принципы внедрения LEADER в практику развития сельских территорий. Обозначены возможности, которые даст селянам внедрение концепции LEADER. Предложены приоритеты развития сельских территорий на основе концепции LEADER.

Ключевые слова: концепция LEADER, сельская территория, стратегия местного развития, инновации, местная группа действий.

Библ.: 11.

Лазарева Елена Владимировна – доктор экономических наук, доцент, доцент кафедры управления земельными ресурсами, Черноморский национальный университет им. П. Могила (ул. 68 Десантников, 10, Николаев, 54003, Украина)

E-mail: lazareva95@ukr.net

UDC 332.2.3:316.46](4:477)

Lazarieva O. V. The Introduction of the LEADER Conception into Rural Development Practice

The article is aimed at deepening the theoretical aspects of the Leader conception, substantiating its principles and possibilities of implementation in the practice of rural areas development. The main stages of formation of the LEADER conception in the European Union are covered. It is argued that the LEADER conception is focused on the development of rural areas. It is proved that the essence of the LEADER conception is to improve the quality of life of people in village, taking into consideration economic, social and environmental opportunities. The characteristic features of the LEADER conception are disclosed; it is emphasized that, provided that this conception is in effect, there is a necessity to actively involve the population in the implementation of the Leader strategy directly. The idea about the LEADER conception as one of the elements of harmonization of an ecologically safe and economically stable rural development is presented. The prospects of its introduction in Ukraine are substantiated. The basic principles of introduction of the LEADER in practice of development of rural territories are laid out. The opportunities that will be obtained by villagers with introduction of the LEADER conception are indicated. The priorities of development of rural territories on the basis of the LEADER conception are proposed.

Keywords: the LEADER conception, rural territory, local development strategies, innovations, local actions group.

Bibl.: 11.

Lazarieva Olena V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Land Management, Black Sea National University named after P. Mohyla (10 68 Desantnykiv Str., Mykolaiv, 54003, Ukraine)
E-mail: lazareva95@ukr.net